

אשדות יעקב, יום שני, 25 ביולי 1938 – יומן מס' 531

סבתא
דבורה קמינסקה
אחרי מחלה ממושכת נפטרה אתמול
בבית החולים בעפולה
בת 60 שנה

אכן היתה בקרבנו "הסבתא" במובנה הטוב של המלה. לא זאת הרחימאית, הרכרוכית, המהלכת בשביס השבת בימי חול ופיה מלא ביקורת על דא ועל הא. כי אם 'הסבתא' מאותו הסוג, אשר בבית או במשפחה – הנה עמוד התווך של כלכלת המשק.

וגם במשק הגדול שלנו, במשפחה הגדולה היא מילאה תפקיד זה כמיטב יכולתה ובמיטב כישרונה. היתה איתנו ובתכנו 14 שנה. בכל סבלותינו היתה שותפה. בכל דאגותינו וטרדותינו המרובות – היתה כאחת מאיתנו. וגם במעט השמחות שנפלו בגולרנו – היתה ערה ושמחה – כאחת מאיתנו.

היא היתה במשך השנים חלק מן הנוף שלנו. תמיד יגעה ועמלה, ללא עייפות, ללא ריטון כלשהו. ואנו יודעים באיזה תנאים עבדה: בלהט השמש הצורבת, בקור וברטיבות של החורף... במשך שנים רבות היתה היא המביאה והמוציאה בענף הכיבושים והריבות.

אכן, היה זה הענף המוזנח ביותר שבחברתנו לא ידעו להעריכו כראוי – כי... לא ידעו גם איך לקיימו – איך להחזיקו – והיא בנסיון החיים שלה – ידעה להשתלט על הספקת הכיבושים והריבות בשביל קיבוץ של עשרות ואחר כך גם מאות אנשים. רוח חלוצית שכנה בקרב האשה הזאת!

והיא למדה ולימדה לכבוש ענפים חדשים – בלי מלים, בלי אסיפות ובלי ויכוחים. היא – שהתחילה אצלנו במפעל השמיכות החורפיות, והיא שעברה אח"כ לעשיית מזרונים – מקצועות שבחייה הפרטיים, ודאי שאף פעם לא עסקה בהם..

רואה אני את שנות חייה איתנו – כשנות עמל ויגיעה של נמלה – והן שעמדו לה והרסו כל מחיצה בינה ובינינו, ואולם, הן גם שהזיקנוה בלא עת. גופה נשבר – דווקא עתה – כאשר יכלה, אולי, לנוח קצת מעמלה, דווקא עתה כאשר גדלה חברת ההורים, כאשר השתפרו במקצת תנאי החיים והעבודה. לא זכתה...

תהי מנוחתה עדן.